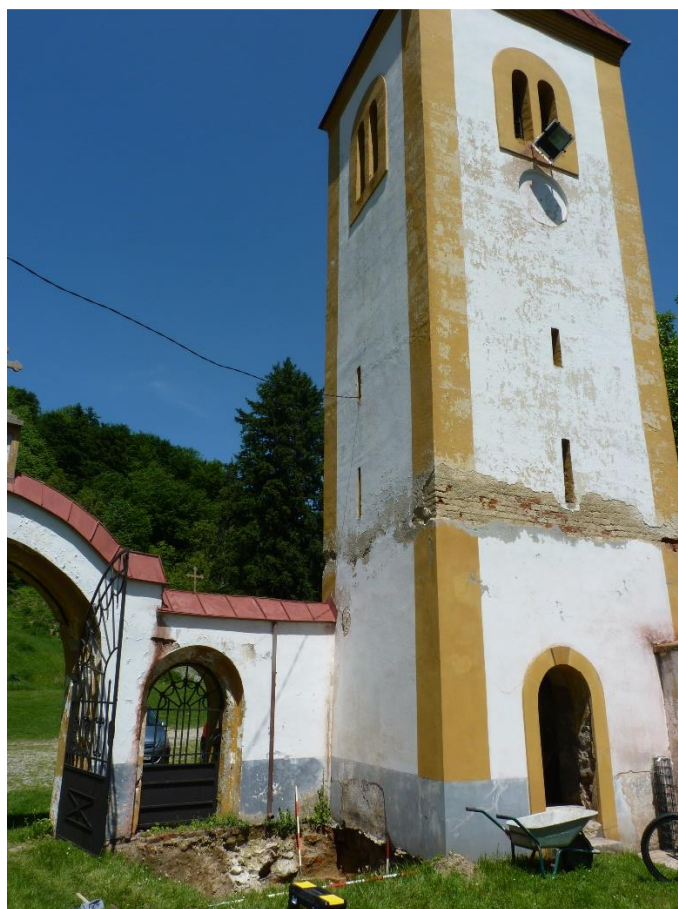

IZVJEŠTAJ
S OBAVLJENOG PREGLEDA
ZEMLJANOG ISKOPA U
MANASTIRU SV. NIKOLE – ORAHOVICA

Slatina svibanj 2021.

Županija: Virovitičko-podravska županija

Općina/grad: Orahovica

Lokalitet: Manastir Orahovica

Izvođač pregleda: Zavičajni muzej Slatina; A. Kovačića 1, 33 520 Slatina

Vrsta radova: dokumentiranje zatečenog stanja

Voditelj: Srđan Đuričić, mag. archeol.

Konzervatorski nadzor: Viktorija Ciganović dipl. arheolog;

Ministarstvo kulture,

Konzervatorski odjel u Požegi

Trajanje radova: 27. svibnja 2021.

UVOD	4
ZATEČENO STANJE	4
ZEMljANI ISKOP - SONDA.....	7
UKLONJENI SLOJ NA ZAPADNOJ STRANI DVORIŠTA	9
INTERPRETACIJA	10
PRILOZI.....	11

UVOD

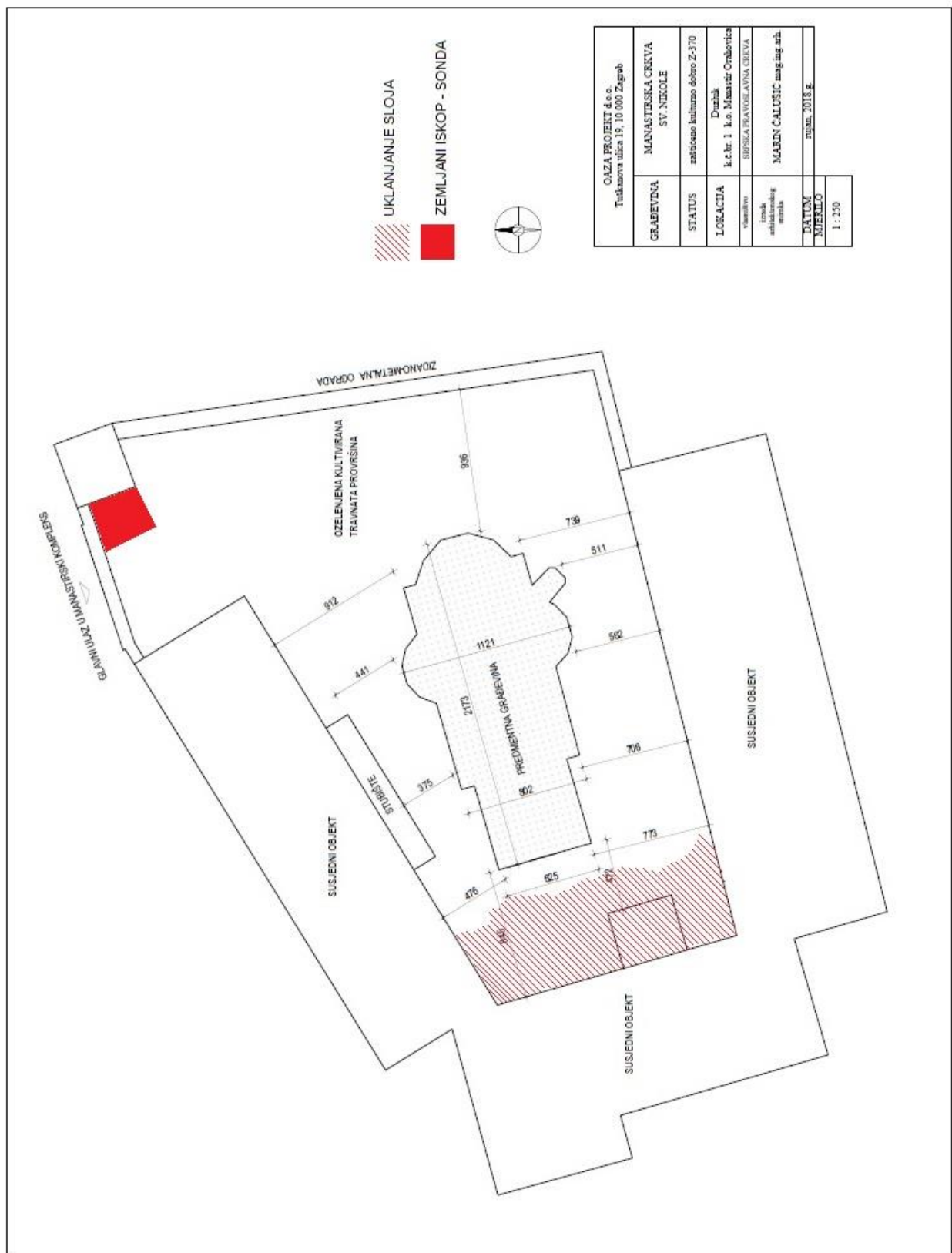
Dana 17. svibnja 2021. godine Zavičajni muzej Slatina zaprimio je obavijest od strane igumana manastira sv. Nikole u Orahovici gosp. Pavla da su tijekom travnja i početkom svibnja 2021. godine monasi obavili iskop uz zapadni temelj zvonika manastira bez znanja Konzervatorskog zavoda u Požegi. Ujedno je naglasio kako je na iskop reagirao pročelnik nadležnog Konzervatorskog sa sugestijom da se iskop zatrpa kako se ne bi narušila statika zvonika, a prije toga da se obavi arheološki pregled i dokumentiranje zatečenog stanja. Po zaprimanju obavijesti, dana 19. svibnja 2021. godine kustos Zavičajnog muzeja Slatina Srđan Đuričić, mag. archeol. telefonski je kontaktirao nadležni Konzervatorski odjel u Požegi s kojim su dogovorene smjernice prilikom dokumentiranja zatečenog stanja.

Zbog vremenskih okolnosti i veće količine oborina, izlazak na teren je obavljen 27. svibnja 2021. godine, a dokumentiranje je obavio kustos Zavičajnog muzeja Slatina: Srđan Đuričić, mag. archeol.

ZATEČENO STANJE

Zemljani iskop predstavlja sonda smještena između ulaza u manastirski kompleks i zapadnog temelja zvonika. Nepravilnog je četverokutnog oblika u tlocrtu dimenzija 330 x 270 x 300 x 347 cm i dubine između 130 i 135 cm. Sonda je s istočne strane definirana temeljem zvonika, sa sjeverne strane temeljem glavnog ulaza dok zapadna i južna strana sonde se otvaraju prema dvorištu manastirskog kompleksa. Zapadnu polovicu sonde čine četiri stepenice dok je istočna polovica ravnog dna. Pregledom južnog profila uočeni su tragovi žlice bagera što sugerira moguće korištenje stroja prilikom iskopa. Radijus i dubina strojnog iskopa nije nam poznata zbog djelovanja atmosferilija koje se najbolje očituju u stupnju erozije profila i količini akumulirane zemlje na dnu i pojedinim dijelovima temeljne stope.

Zemljani radovi uočeni su i na zapadnom dijelu dvorišta između sjevernog konaka, trpezarije (zapadno krilo) i južnog konaka te ulaza u crkvu. Na ovom prostoru strojno su uklonjeni slojevi do dubine 50 – 60 cm, te je srušen lučno nadsvođeni ulaz u podrum.

Slika 1: Položaj zemljanih radova (izradio Srđan Đuričić prema planu: OAZA PROJEKT d.o.o.)

Slika 2: Fotografija zemljanog iskopa po dolasku na teren (foto: S. Đuričić)

Slika 3: Fotografija zapadno dijela dvorišta manastirskog kompleksa sa uklonjenim slojevima (foto: S. Đuričić)

ZEMLJANI ISKOP - SONDA

Zemljani iskop – sonda nepravilnog je četverokutnog oblika u tlocrtu dimenzija: 330 x 270 x 300 x 347 cm i dubine između 130 i 135 cm. Zbog potrebe dokumentiranja otkrivenih struktura posebice temelja i temeljnih stopa očišćene su naslage zemlje koja se akumulirala zbog utjecaja oborina, kao i dio zemlje koja nije bila maknuta tijekom samog iskopa. Dokumentirani su: istočni, sjeverni i južni profil dok je zapadni tlocrtno zabilježen.

ISTOČNI PROFIL

Istočni profil čine temelj i temeljna stopa zvonika kao i zatvoreni prolaz u prostor ispod zvonika. Temelj je izrađen od opeka povezanih mortom i dubine je od 90 cm (južni dio) do 100 cm (sjeverni dio). Ispod temelja je temeljna stopa izrađena od opeke povezane mortom koje je šira od temelja za 23 cm na sjevernom, odnosno 10 cm na južnom dijelu. Ispod temelje stope je sloj masivnih komada lomljenog kamena. Evidentirani prolaz širine je 100 cm i zasut je većim komadima lomljenog kamena izmiješanih sa zemljom. Donja razina prolaza je u razini temeljne stope zvonika.

Sjeverni dio temelja kao i temelje stope nasjeo je na starinu zidanu strukturu koja je evidentirana u sjevernom profilu.

Slika 4: Fotografija istočnog profila sonde

Slika 5: Fotografija zatvorenog prolaza

SJEVERNI PROFIL

Sjeverni profil čine temelj, temeljna stopa i zatvoreni prolaz kao i sloj zemlje na zapadnom dijelu profila. Temelj s pripadajućom temeljnom stopom izrađen je od opeke povezane mortom s tragovima recentnih oštećenja na više mjesta. Temelje je dubine 60 cm, a ispod njega je masivna temeljna stopa visine 60 cm i za 25 cm šira od temelja. Kao i kod temelja zvonika i ovdje je uočena struktura od lomljenog kamena smještene ispod temeljne stope na dubini od 120 cm. Dio sjevernog profila je i zatvoreni prolaz koji je sastavni dio navedenog temelja. Njegova sačuvana visina je 70 cm dok širina nije poznata zbog neistraženosti ostalog dijela sonde. Prolaz je zatrpan komadima lomljenog kamena izmiješanih sa zemljom. Instalacijska cijev koja je vidljiva sugerira da je postavljenjem instalacija dio zidne mase i prolaza uništen. Na zapadnom dijelu sjevernog profila je zemlja glinovito - prahastog sastava, kompaktne konzistencije s oko 20% primjesa (kamen, opeka sitne granulacije, žbuka) u sastavu.

Slika 6: Fotografija sjevernog profila sonde

Slika 7: Fotografija zatvorenog prolaza na sjevernom profilu

JUŽNI I ZAPADNI PROFIL

Južni i zapadni profil čini sloj zemlje glinovitog sastava, svjetlo maslinasto smeđe boje (2.5.Y 5/3) s oko 20% primjesa (kamen, opeka sitne granulacije, žbuka) u sastavu bez pokretnog arheološkog materijala. Na južnom profilu sloj je bolje vidljiv zbog samog načina iskopa dok je sloj na zapadnom zbog izvedbe profila u obliku stepenica nemoguće adekvatno dokumentirati. Na istočnom djelu dubina sloja iznosi 135 cm.

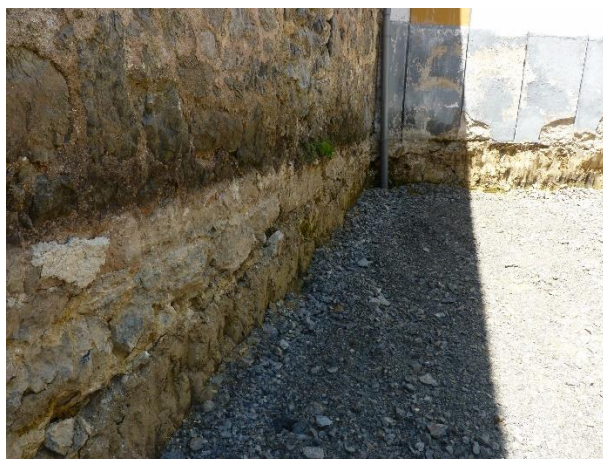
Slika 8: Fotografija južnog profila

Slika 9: Fotografija zapadnog profila

UKLONJENI SLOJ NA ZAPADNOJ STRANI DVORIŠTA

Pregledom manastirskog kompleksa uočeno je uklanjanje slojeva na zapadnom dijelu dvorišta između ulaza u crkvu i krila manastira. Dubina uklonjenih slojeva posebno je dobro uočena na zapadnom krilu (trpezariji) u obliku diskoloracije donjih zona temelja koje se bile prekrivene slojevima zemlje. Debljina uklonjenog sloja nije ujednačena i uočena je tenzija nivelacije, tako da je na zapadnom djelu uklonjen sloj debljine do 60 cm, dok je na istočnom dijelu on znatno manje zahvaćen.

Slika 10 i 11: Diskoloracija kamena na zapadnom krilu

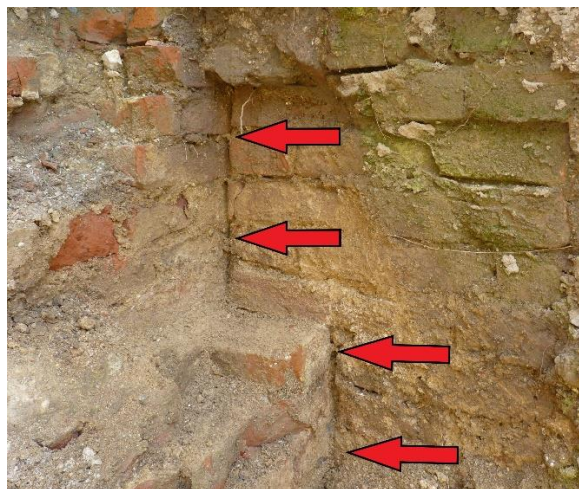
INTERPRETACIJA

Iskop pored temelja zvonika pružio je dio podataka za dinamiku razvoja manastirskog kompleksa kao i potvrda ranijih spoznaja o prostornoj organizaciji. Iskopom su definirane strukture iz različitih građevinskih faza. Starija struktura predstavljena je u obliku temelja i temeljne stope usmjerene istok zapad u smjeru pružanja sjevernog konaka. Uloga ove strukture je nepoznata, ali dokumentirani prolaz koji je naknadno zatvoren moguće je pripadao ranijem ogradnom zidu manastira u sklopu kojeg su bila vrata, a koji je postojao na ovom mjestu prije gradnje zvonika. Na ovu stariju strukturu nasjeo je temelj i temeljna stopa zvonika koji su dokumentirani na istočnom profilu. Sam temelj zvonika raščlanjen je vratima širine 1 m koja su zatvorena većim komadima lomljenog kamena i zemlje. Vrata i temelj zvonika su istovremeni i datirani su u 1735. godinu. Ulogu vrata potvrđuje postojanje lučno zasvođenog prostora ispod zvonika, a koji je moguće vidjeti kroz rupu u podnici zvonika uz istočni zid. Slojevi koji okružuju strukture su vidljivi u južnom profilu i predstavljaju slojeve nasipavanja kompleksa.

LITERATURA

Kučeković, Aleksandra; *Manastir Orahovica u Slavoniji*, Zagreb, 2007

PRILOZI

Spoj dvije temeljne stope

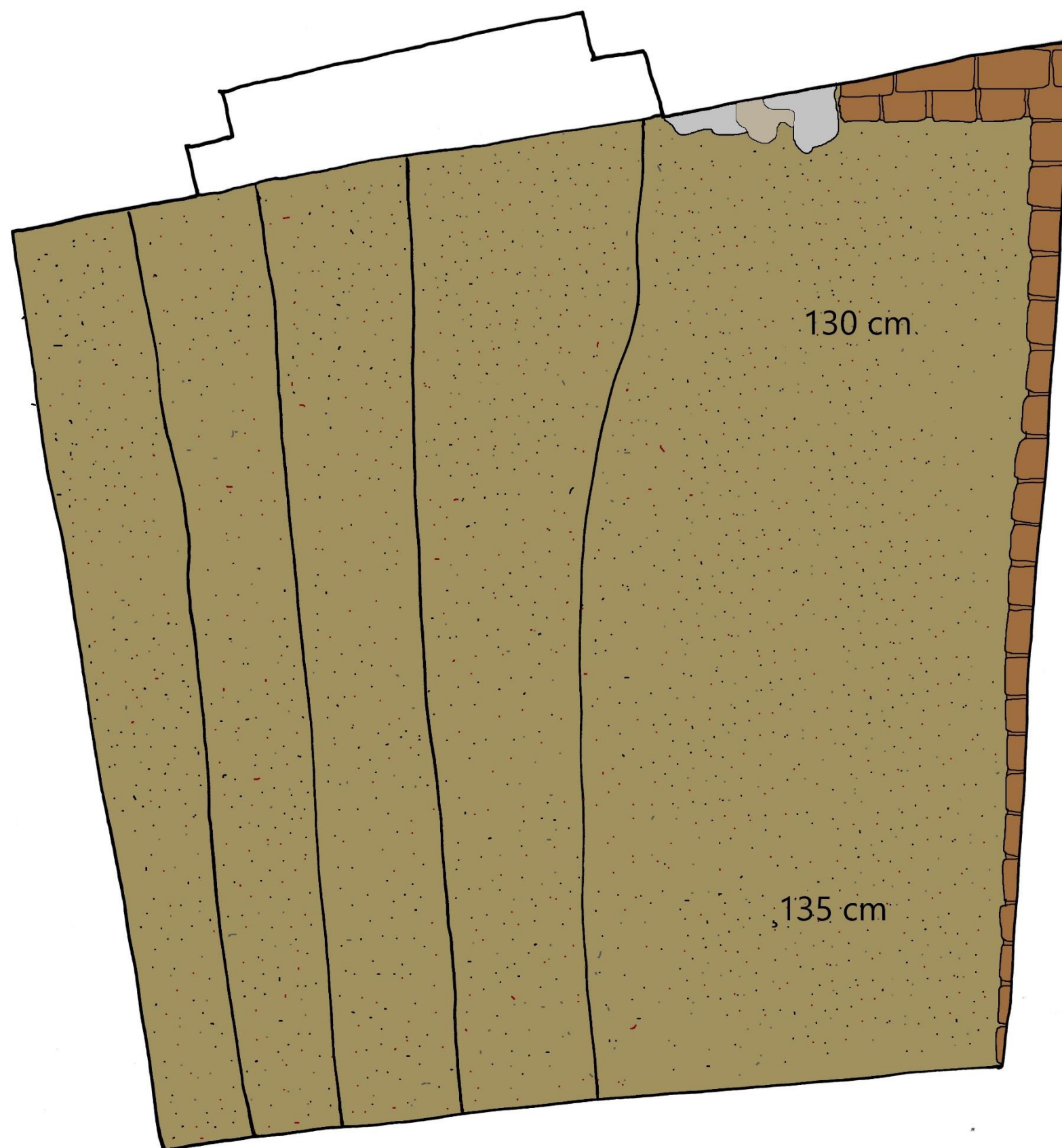
Podnica zvonika (dio svoda)

Srušeni dio podnice zvonika

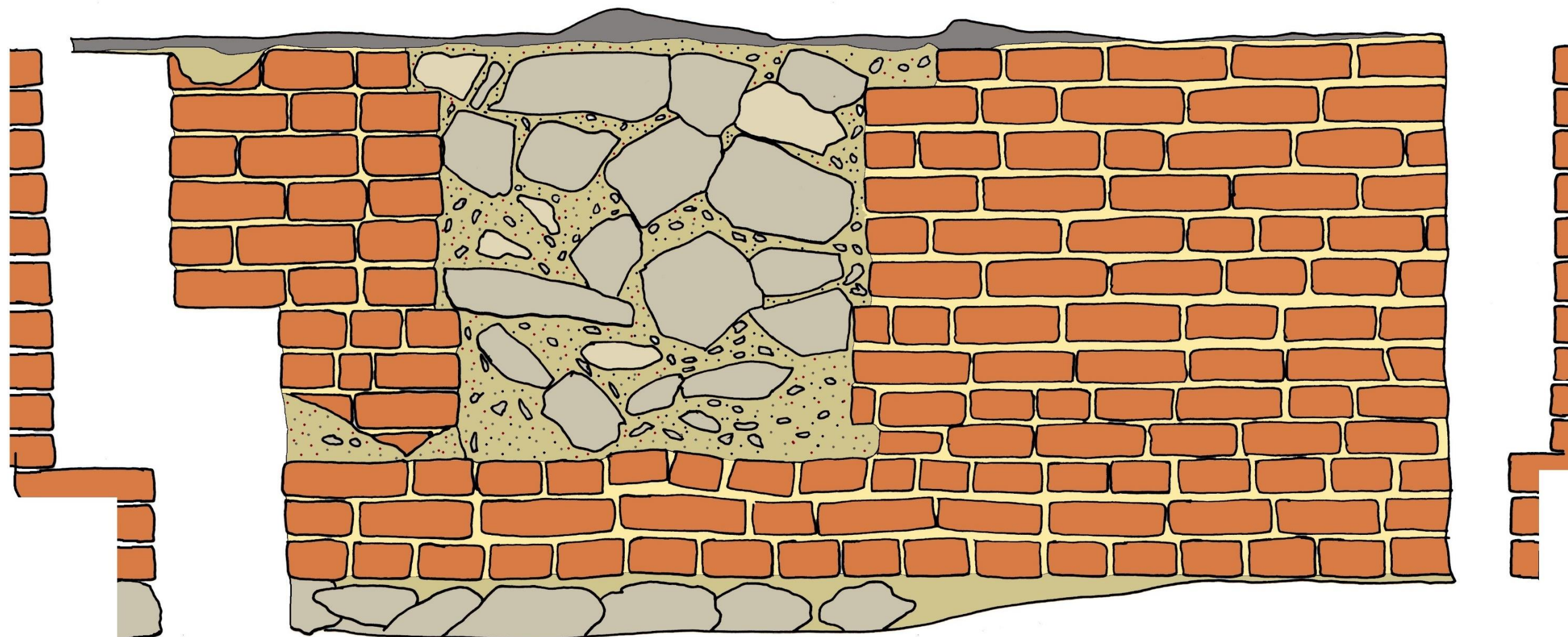

Prostorija ispod zvonika i vrata

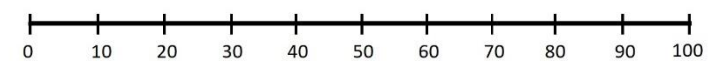
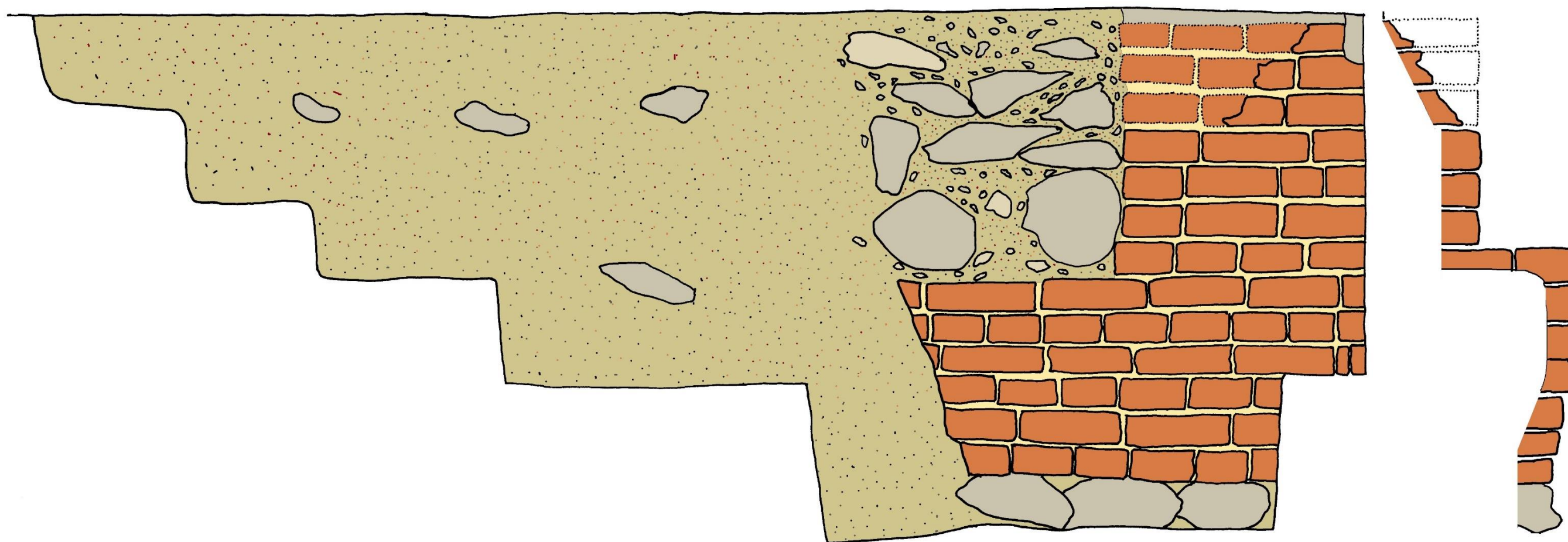
MANASTIR SV. NIKOLE
TLOCRT
DATUM: 27. 05. 2021.
OMJER: 1:20
IZRADIO: Srđan Đuričić

0 50 100 cm

0 10 20 30 40 50 60 70 80 90 100

MANASTIR SV. NIKOLE
ISTOČNI PROFIL
DATUM: 27.05.2021.
OMJER: 1:10
IZRADIO: Srđan Đuričić

MANASTIR SV. NIKOLE
SJEVERNI PROFIL
DATUM: 27.05.2021.
OMJER: 1:10
IZRADIO: Srđan Đuričić